

JUNI 2021

SAMENWERKING TUSSEN ONDERWIJS, JEUGDHULP EN GEMEENTEN BIJ HOOGBEGAAFDHEID

In opdracht van ontwikkeltafel 3 OZJT/Samen 14

INHOUD

Inleiding.....	2
Wat als alles misgaat?.....	3
Suggesties uit gesprekken.....	4
Aanbevelingen.....	7
Bijlagen.....	9
Bijlage 1: samenvatting ouders en kinderen.....	9
Bijlage 2: samenvatting jeugdhulp.....	11
Bijlage 3: samenvatting onderwijs.....	14
Bijlage 4: samenvatting gemeenten.....	17

IN HET KORT

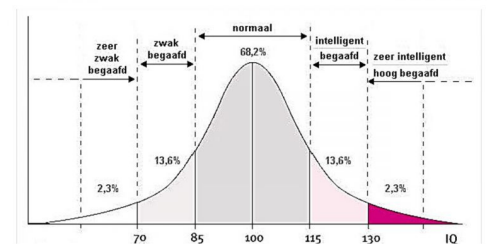
Sommige hoogbegaafde kinderen lopen vast op school en/of thuis. Het onderwijs, jeugdhulp en gemeenten werken samen om deze hoogbegaafde kinderen te helpen, maar deze samenwerking kan nog verbeteren. Dit kan door te verbeteren op inhoud (kennis), in interactie (ontmoeting) en op structuur (afstand hulpverlening en onderwijs).

INLEIDING

Er zijn meerdere definities van hoogbegaafdheid in omloop. Een van de definities is: “Een hoogbegaafde is een snelle en slimme denker, die complexe zaken aankan. Autonoom, nieuwsgierig en gedreven van aard. Een sensitief en emotioneel mens. Intens levend. Hij of zij schept plezier in creëren.” (Delphi-model). Kieboom daarentegen kijkt op de volgende manier naar hoogbegaafdheid: “(Hoog)begaafdheid heeft twee onderscheidende factoren: een cognitieve factor (het denk-luik) en een zijnsfactor (het zijns-luik). Naarmate het potentieel hoger is, is er sprake van een hoger en sterker bewustzijn. Het denk-luik bestaat uit een sterk potentieel, groot creatief denkvermogen, en een hoge mate van motivatie. Het denk-luik uit zich in een grote leehonger, waar het onderwijs met allerlei onderwijsaanpassingen aan tegemoet kan komen. Juist het hogere bewustzijn bepaalt de kenmerken van het zijns-luik van (hoog)begaafde leerlingen: de lat automatisch hoog leggen, kritische instelling, groot rechtvaardigheidsgevoel en gevoeligheid.” Door de verschillende definities en doordat hoogbegaafdheid niet is opgenomen in de DSM 5 is de doelgroep ongrijpbaar.

Het Landelijk Informatiecentrum Hoogbegaafdheid gaat uit van meer dan 390.000 (ca 2 %) hoogbegaafde Nederlanders. In Twente waren er op 1 januari 2020 132.076 inwoners in de leeftijd t/m 18 jaar (CBS). Wanneer we uitgaan van de 2% betekent dit dat Twente 2642 hoogbegaafden telt in de leeftijd tot en met 18.

Aan de ene zijde van de normaalverdeling bevinden zich de (zeer) hoogbegaafden. Aan de andere zijde bevinden zich de (zeer) zwakbegaafden. Iedereen begrijpt dat zij extra hulp nodig hebben. Wanneer deze groepen vergeleken worden is het begrijpelijk dat er ook bij (zeer) hoogbegaafden extra hulp nodig is.

Het leven speelt zich af op meerdere terreinen. Voor kinderen geldt dat dit vooral op school en thuis is. Als iemand hoogbegaafd is, kunnen zich op één of meerdere terreinen problemen voordoen. Scholen zijn door de Wet passend onderwijs verantwoordelijk voor het didactische deel. Vanuit de basisondersteuning moet iedere school tegemoet komen aan de behoeften van hoogbegaafde leerlingen. De Jeugdwet maakt gemeenten verantwoordelijk voor het bieden van passende begeleiding. Doordat problemen zich op meerdere terreinen kunnen voordoen is het belangrijk dat onderwijs, gemeenten en jeugdhulporganisaties samenwerken. Die samenwerking kan nog verbeteren. Door middel van interviews is in dit onderzoek gekeken hoe partijen de samenwerking ervaren en hoe ze denken dat deze samenwerking verbeterd kan worden.

METHODE

Er hebben meer dan 30 mensen meegewerkt aan het in kaart brengen van de samenwerking, o.a. ouders, jeugdhulporganisaties, jeugdconsulenten, trekkers hoogbegaafdheid, zorgcoördinatoren/intern begeleiders (IB'ers) en orthopedagogen hebben aangegeven hoe zij de samenwerking ervaren en hoe ze denken dat de samenwerking verbeterd kan worden.

In deze rapportage is weergegeven wat er is opgehaald uit de gesprekken. Eerst wordt de situatie geschetst en dan wordt beschreven welke oplossingen hiervoor worden aangedragen door de deelnemers. Daarna worden aanbevelingen gedaan voor het verbeteren van de samenwerking tussen onderwijs, jeugdhulp en gemeenten.

WAT ALS ALLES MISGAAT?

Het beschreven scenario is een schets van het uiterste. Het geeft een beeld van wat er allemaal tot problemen kan leiden. Dit geldt dus niet voor alle hoogbegaafden. Dit scenario is beschreven om de mechanismes die eronder zitten scherp te maken.

We zien dat hoogbegaafde kinderen (en hun ouders) zowel thuis als op school problemen kunnen ervaren. Hoogbegaafden kunnen zich vaak goed aanpassen en gaan onderpresteren, waardoor het voor docenten lastig is om hoogbegaafdheid te zien. Doordat hoogbegaafdheid niet wordt gesignaleerd, worden de kinderen onvoldoende uitgedaagd en wordt er minder goed aangesloten bij de ontwikkelbehoefte van het kind. We zien dat ouders thuis opvoedingsproblemen ervaren of een ander kind zien dan op school. Ouders kloppen aan bij de school met deze signalen, maar de school deelt deze zorgen niet altijd.

Wanneer scholen de zorgen van ouders niet delen, voelen ouders zich niet gehoord op school. We zien dat de relatie tussen school en ouders verslechtert en de onderlinge communicatie minder wordt. Als ouders problemen ervaren met de opvoeding gaan ze geregeld zelf op zoek naar hulp via gemeenten, huisarts of internet. Zij krijgen dan extra hulp bijvoorbeeld gericht op het begrijpen en opvoeden van hun hoogbegaafde kind. Bovendien begrijpen en delen de hulporganisaties meestal de zorgen van ouders, waardoor ouders bij deze organisaties een luisterend oor vinden.

De jeugdhulporganisatie deelt de zorgen van de ouders en klopt aan bij school voor een gesprek, maar school deelt de zorgen niet altijd en ziet daarom geen noodzaak voor een gesprek. De hulpverlener adviseert de school. Maar omdat er geen samenwerking heeft plaatsgevonden tussen de jeugdhulporganisatie en de school, zijn de adviezen niet afgestemd op de school. Een voorbeeld van een advies is dat het kind altijd toetsen moet maken in een stille ruimte, maar dat is op scholen niet altijd mogelijk. Doordat de adviezen niet altijd passend zijn, lukt het scholen niet de adviezen in praktijk te brengen.

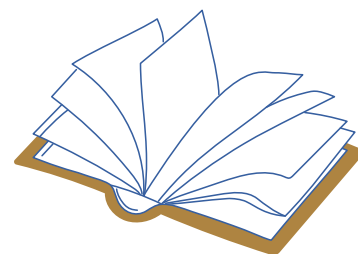
We zien dat ouders hierdoor nog meer frustraties ervaren. Ouders willen dat het kind ook op school extra hulp krijgt. Soms vragen scholen als 'bewijs' bijvoorbeeld een intelligentietest, voordat ze aanpassingen willen doen voor het kind.

Vanuit de Wet passend onderwijs hebben scholen zorgplicht. Elke leerling die bij een school is aangemeld moet een zo passend mogelijke vorm van onderwijs krijgen. Scholen willen hiervoor extra hulp van buiten inschakelen, maar weten niet waar ze terecht kunnen. Er wordt bijvoorbeeld extra hulp gevonden voor het aanleren van vaardigheden. Dit wordt geboden door een andere organisatie dan de organisatie die door de gemeente is aangesteld, omdat hulp op school niet wordt vergoed door de Jeugdwet. Ouders en kind hebben hierdoor te maken met twee verschillende organisaties die apart van elkaar bezig zijn met het kind. We zien dat de samenwerking tussen deze organisaties dan niet altijd goed verloopt.

SUGGESTIES UIT GESPREKKEN

Aan de deelnemers is gevraagd waar zij verbetermogelijkheden zien. Deze suggesties zijn hieronder weergegeven. Sommige suggesties worden al uitgevoerd, maar zijn onvoldoende in beeld bij de overige partijen. De suggesties zijn samengevoegd in aanbevelingen op inhoud, interactie en structuur. Niet alle genoemde suggesties hebben betrekking op het verbeteren van de samenwerking, maar zijn toch meegenomen voor de volledigheid.

Onderstaand zijn de suggesties samengevoegd. Sommige suggesties werden door meerdere partijen gedaan, hierbij kwamen de perspectieven erg overeen. Over andere onderwerpen waren er juist veel verschillen. In de bijlagen zijn de perspectieven per partij opgenomen.

INHOUDELIJKE SUGGESTIES

Inhoudelijk zijn er een aantal verbeterpunten genoemd:

- Meer (praktische) kennis over hoogbegaafdheid [1], zowel bij de pedagogisch medewerkers, leerkrachten, intern begeleiders (IB'er), zorgcoördinatoren, steunpunt als bij de consultants van de gemeenten.
  - Hoogbegaafdheid kan hierdoor eerder gesignaleerd worden.
  - Jeugdhulp kan ondersteunen bij het verkrijgen van de kennis.
- Hoogbegaafde kinderen hebben behoefte aan meer uitdaging [1]. Het aanbod moet individueler en beter worden afgestemd op het kind. Belangrijk hierbij is dat:
  - Hoogbegaafde kinderen behoefte hebben aan een instructie en nabespreking.
  - Scholen een veilige omgeving zijn, waarin kinderen vaardigheden ontwikkelen en de mogelijkheid hebben om fouten te maken.
  - Extra werk niet altijd de oplossing is.
  - In het PO is een 'plusklas' een toevoeging, naast extra werk in de klas. Hier kan ook nog meer gekeken worden naar en afgestemd worden op het kind.
  - In het VO zijn er begaafdheidsprofiel scholen. Deze scholen zijn kenmerken zich door kwalitatief hoogwaardig onderwijs en begeleiding aan hoogbegaafde kinderen.

[1] Door de samenwerkingsverbanden wordt hier door middel van een verkregen subsidie al aan gewerkt. Er zijn bijvoorbeeld ook al peergroepen voor kinderen. Kamerbrief over uitvoering Regeerakkoord middelen (hoog)begaafdheid | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl

- Scholen moeten één lijn hanteren in de begeleiding van hoogbegaafde leerlingen. Het is nu erg afhankelijk van de leerkracht hoe de begeleiding van hoogbegaafden wordt vormgegeven en of externe hulp geaccepteerd wordt (ondanks een HB-protocol).
- Ouders hebben behoefte aan een aanspreekpunt binnen de school. Het is voor ouders niet altijd duidelijk waar ze terecht kunnen met hun hulpvraag, zowel binnen als buiten school.
- Het onderwijssysteem heeft vastgestelde leeropbrengsten en uitstroomprofielen. Dit is wellicht niet passend voor iedere hoogbegaafde leerling. Twentse scholen kunnen in gezamenlijkheid kijken in hoeverre het onderwijssysteem losgelaten zou kunnen worden en of hier nog een ontwikkeling in doorgemaakt moet worden. Daarnaast kan er vanuit Twente op landelijk niveau geadviseerd worden om het onderwijssysteem met bijbehorende vereisten minder strak te maken. Hierdoor wordt het onderwijs inclusiever [2].

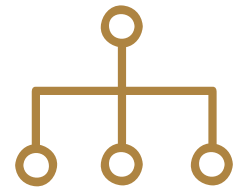
SUGGESTIES OVER INTERACTIE

- Het belang van het kind moet voorop staan, werk vanuit het kind.
  - De basis is de samenwerking tussen ouders en school. Scholen moeten investeren in de band met ouders. Wanneer leerkrachten door ouders als vertrouwenspersoon worden gezien, worden zij eerder om hulp gevraagd, hierdoor kunnen leerkrachten preventiever werken. Als dat niet voldoende is of het is geëscaleerd, kan er een hoogbegaafdheidsspecialist worden ingeschakeld.
- De lijntjes tussen de organisaties moeten kort zijn.
  - Maak meer gebruik van elkaars kennis en expertise. Good practices delen en leren van goede voorbeelden. Een voorbeeld is een peergroep voor ouders die door alle partijen gezamenlijk wordt opgezet.
  - Partijen moeten van elkaar weten wat ze kunnen bieden. Er is hier onvoldoende inzicht in. Elkaar kennen is belangrijk om elkaar (snel) te vinden. Daarom moeten alle partijen elkaar ontmoeten: bijv. door één keer in de zoveel tijd met alle partijen aan tafel te gaan of het organiseren van een conferentie. Hierdoor kunnen partijen uitwisselen en meer begrip voor elkaar krijgen.
    - Organisaties gespecialiseerd in hoogbegaafdheid zijn niet altijd in het bezit van een SKJ verklaring. Een van de eisen van het Twents Model is een SKJ verklaring, hierdoor kunnen deze partijen zich niet inschrijven bij het Twents Model en zijn ze niet in beeld bij gemeenten.
    - Samenwerking is soms gestoeld op individuen, waardoor het bemoeilijkt wordt. Het samenwerkingsverband zou hierin een verbindende rol kunnen spelen. (Twee samenwerkingsverbanden in Twente werken met het schoolmodel, waarbij scholen zelf ondersteuning organiseren en afstemmen. Daarom is deze suggestie bij het ene samenwerkingsverband passender dan bij het andere).
- Op systeemniveau worden pas dingen bereikt. Hierbij worden zowel de school, ouders als het kind betrokken. Bij samenwerking in een casus, kunnen de betrokken partijen op één lijn komen, door:
  - Communicatie en managen van verwachtingen, tempo, verantwoordelijkheden en taken
  - Regelmatig contact
  - Vertrouw elkaar en op elkaars expertise en sta open voor hulp van buitenaf. Ga hierbij niet op elkaars stoel zitten.
  - Er is een objectieve procesbegeleider nodig; met kennis van zowel school als jeugdhulp en erkenning voor de ouders.

[2] Vanuit het programma Mét Andere Ogen worden er door 11 inspiratieregio's (waaronder Twente) al stappen gezet om de volgende stap naar inclusie te maken. Home | Met Andere Ogen (aanpakmetandereogen.nl)

SUGGESTIES OVER STRUCTUUR

- De hulpverleners moeten dicht bij de school staan.
  - Hulpverlening in school, gekoppeld aan school of onderdeel maken van het team. Momenteel duurt het lang voordat de vraag terechtkomt bij de juiste instantie, hierdoor is er kans op escalatie en moet er uiteindelijk meer hulp geboden worden. Daarnaast kunnen er bruggen geslagen worden met andere hulpverlening.
    - Voorbeelden hiervan zijn schoolzorgondersteuners of het bespreken van hoogbegaafde kinderen in zorgoverleggen waar ook hoogbegaafdheidsspecialisten bij betrokken zijn.
  - Dat kan door een flexibele schil met expertise te vormen, waardoor deze experts makkelijk in te schakelen zijn. De experts zijn voor school bekend en te vertrouwen waardoor ze deze met een gerust hart naar ouders kunnen sturen.
  - Of door via het samenwerkingsverband iemand in te zetten om het kind te begeleiden, in plaats van via de gemeente. (Deze suggestie is vooral passend voor de twee samenwerkingsverbanden die werken met het expertisemodel).
- De financiering tussen onderwijs en jeugdhulp heeft schotten.
  - Ouders ervaren dit als ingewikkeld en onduidelijk. De scheiding in de financiering zorgt ervoor dat kinderen te maken krijgen met meerdere hulpverleners.
  - Bij een financiering zonder schotten (één gezamenlijke pot) kun beter de transfer worden gemaakt tussen school en thuis.
  - Het is een grijs gebied wanneer het jeugdhulp is en wanneer de Wet op passend onderwijs. Hierdoor ontstaat er een strijd over wie wat moet doen, waarbij geld een rol gaat spelen.
- Als reguliere scholen aan de grens zitten van wat mogelijk is, blijft de school aanmodderen. Leerlingen moeten naar scholen ver van hun woonplaats. Hoe kunnen samenwerkingsverbanden, gemeenten en jeugdhulp samenwerken om een plek te creëren waarin kinderen goede ondersteuning geboden kan worden en er ook ruimte is voor socialisatie? Deze plek zou ook kunnen dienen voor een periode van een aantal maanden om tot rust te komen en met verschillende professionals te kijken hoe het kind weer terug kan komen in het reguliere onderwijs.

AANBEVELINGEN

Op basis van bovenstaande worden (naast de reeds ingezette acties) de volgende aanbevelingen gedaan om de samenwerking tussen onderwijs, jeugdhulp en gemeenten te verbeteren:

Gezamenlijk

1. Ontmoet elkaar. Weet wat alle organisaties/hulpverleners kunnen bieden, zo kunnen partijen elkaar sneller vinden. Manieren om elkaar te ontmoeten zijn door één keer in de zoveel tijd met alle partijen om tafel te gaan of het organiseren van een conferentie.
2. Maak de lijntjes tussen school en hulpverleners kort. Hierdoor kan er preventiever hulp worden gezocht. Zorg voor vaste, laagdrempelige aanspreekpunten. Dit kan door hulpverlening in de school of hulpverlening onderdeel te maken van het team, hierbij gaat het om een brede specialist met onder andere kennis van hoogbegaafdheid. Een specialist die onderdeel is van het team heeft als bijkomend voordeel dat het mogelijk is de kinderen langer te monitoren. Een andere optie om de lijntjes tussen hulpverleners en scholen korter te maken is een flexibele schil van expertise gekoppeld aan school (scholen) of een laagdrempelig netwerk van experts bij scholen of samenwerkingsverbanden. Hierbij gaat het om een specialist hoogbegaafdheid die alleen wordt ingevlogen wanneer nodig. Het onderwijs kan hierbij gebruik maken van het netwerk van specialisten van gemeenten.
3. Faciliteer in samenwerking peergroepen voor ouders. Ouders hebben behoefte aan het ontmoeten van gelijkgestemden. Uit het oogstdocument van Met Andere Ogen blijkt echter dat wanneer de ontwikkeling van een kind anders loopt, het lastig is voor ouders om gelijkgestemden te vinden. Ouders kunnen in contact met gelijkgestemden opgroeï en opvoedvraagstukken naar voren brengen en elkaar hiermee onderling tot steun en hulp zijn [3].
4. Creëer in samenwerking met onderwijs, jeugdhulp en gemeenten een plek waar kinderen terecht kunnen als de reguliere scholen geen mogelijkheden meer zien. Hier moet de juiste ondersteuning worden geboden en ruimte zijn voor socialisatie. Deze plek kan ook tijdelijk worden ingezet om rust te creëren.
5. Onderzoek gezamenlijk of en hoe de gelden van de Jeugdwet en de Wet passend onderwijs beter op elkaar kunnen aansluiten, omdat de samenwerking bemoeilijkt wordt door deze schotten. Ook de PO- en VO raad ziet dat de samenwerking hierdoor lastig is en vraagt de minister om de regelgeving aan te passen [4]. Het OOGO [5] zou een plek kunnen zijn om dit te bespreken. Dit geldt voor meerdere terreinen waar de Wet passend onderwijs en de Jeugdwet aan elkaar grenzen.
  - Het OOGO functioneert goed wanneer de volgende factoren aanwezig zijn: een gemeenschappelijke visie, een verbinding tussen wederzijdse doelen, openheid in financiën en behaalde resultaten en het nemen en delen van eigenaarschap [5].
  - Het Nederlands Jeugdinstituut heeft in samenwerking Met Andere Ogen zeven werkzame principes opgesteld om te komen tot bindende afspraken over onderwijs, jeugdhulp en gemeenten [6]. De werkzame principes zijn: gezamenlijke ambitie en doorleefde visie, maatschappelijk resultaat in beeld, lerend systeem, gelijkwaardigheid, benoemen van verwachtingen en belangen, passend leiderschap en netwerksamenwerking.

[3] Zie ook *oogstdocument_-_van_vink_naar_vonk.pdf (aanpakmetandereogen.nl)

[4] Zie ook Brief PO-Raad en VO-raad notaoverleg Passend Onderwijs - 12 nov 2020.pdf (poraad.nl)

[5] Voor praktische adviezen zie <https://www.nji.nl/nl/Download-NJi/Sterke-netwerken-rond-kwetsbare-jongeren-adviezen-en-praktijkvoorbeelden.pdf>

[6] Meer weten? Zie ook <https://www.nji.nl/nl/Download-NJi/Bindende-afspraken.pdf>

- Er kan hierbij ook aangesloten worden bij de lopende projecten. In Twente wordt vanuit Ontwikkeltafel 3 al collectief georganiseerd, waarbij gemeenten, onderwijs en jeugdhulp samen kijken hoe extra ondersteuning handiger georganiseerd kan worden. Daarnaast wordt er toegewerkt naar een regionaal OOGO, waarin de samenwerking tussen deze partijen op regionaal niveau centraal staat. Ook gezamenlijk zijn samenwerkingsverbanden en gemeenten al aan het kijken of collectief financieren mogelijk is.
- Voor de samenwerkingsverbanden met een schoolmodel kan dit lastiger zijn, omdat het budget voor Passend Onderwijs naar de scholen gaat.

Geadviseerd wordt om hoogbegaafdheid te gebruiken als pilot om te kijken of de Jeugdwet en de Wet op passend onderwijs beter op elkaar kunnen aansluiten. Gemeenten en samenwerkingsverbanden kunnen onderzoeken hoeveel geld uitgegeven wordt aan jeugdhulp voor hoogbegaafden. Dit budget kan vanuit gemeenten en onderwijs in één pot worden samengevoegd, zodat er één hulpverlener betaald kan worden die zowel thuis als op school hulp verleent. Op systeemniveau (waarin zowel ouders, kind als school betrokken worden) worden pas echt dingen bereikt.

Advies voor scholen

1. Investeer in de samenwerking met ouders. Belangrijke werkzame elementen die het Nederlands Jeugdinstituut [7] hierbij noemt, zijn het uitspreken van verwachtingen en elkaar leren kennen. De hulp is effectiever wanneer de band met ouders goed is. Zorg voor één contactpersoon waar ouders terecht kunnen met hun hulpvraag.
2. In overeenstemming met één van de maatregelen van de Rijksoverheid om Passend Onderwijs te verbeteren wordt geadviseerd om beter gebruik te maken van de kennis en expertise van de jeugdhulp [8]. Integreer de kennis van jeugdhulp in het onderwijs of gebruik de 'andere ogen' om het onderwijs te verbeteren.
3. In overeenstemming met één van de maatregelen van de Rijksoverheid [8] wordt geadviseerd om in de regio een ouderpunt en jeuginformatiepunt op te richten. De Rijksoverheid wenst dat dit specifiek voor passend onderwijs wordt geboden. In aanvulling daarop kan op dit punt ook specifieke expertise op het gebied van hoogbegaafdheid aanwezig zijn, zodat ouders en kinderen één punt hebben waar ze terecht kunnen met hun vragen.

Advies voor jeugdhulporganisaties

1. Op het systeemniveau worden dingen bereikt, betrek scholen vroegtijdig, manage verwachtingen en stem de adviezen af op de school.

Advies voor gemeenten/OZJT

1. Breng in beeld welke partijen zich gespecialiseerd hebben in hoogbegaafdheid. Communiceer dit met de samenwerkingsverbanden en de scholen.
2. In de samenwerking met veel partijen is er behoefte aan een objectieve procesbegeleider. Gemeenten kunnen deze rol oppakken, omdat zij kennis hebben van school, jeugdhulp en de belangen van ouders kunnen vertegenwoordigen. Hiermee kunnen zij zorgen voor een gelijkwaardig gesprek tussen alle partijen. Ook de onderwijsconsulent eerder betrekken zou een optie kunnen zijn. Onderwijsconsulenten worden nu pas laat in het proces betrokken. Wanneer er vroegtijdig zorg wordt gedragen voor een gelijkwaardig gesprek tussen ouders, school en andere professionals kan dat eerder tot oplossingen leiden [9].

[7] Zie ook Wat werkt bij partnerschap met ouders? - Wat werkt? | Nji

[8] Een van de 25 maatregelen van de Rijksoverheid om Passend Onderwijs te verbeteren. Passend onderwijs verbeteren | Passend onderwijs | Rijksoverheid.nl

[9] Zie ook *oogstdocument_-_van_vink_naar_vonk.pdf (aanpakmetandereogen.nl)

BIJLAGEN

Bijlage 1: Samenvatting ouders en kinderen

Eigen rol

Wanneer ouders zien dat het niet goed gaat met hun kind, hebben de meeste ouders eerst hulp gezocht bij de docent en de IB'er, wanneer deze geen passende hulp kon bieden zijn ouders verder gaan zoeken. Voor sommige ouders is het niet duidelijk waar ze die extra hulp kunnen vinden, andere ouders hebben hun netwerk ingezet voor extra hulp of zijn door school gewezen op een jeugdhulporganisatie.

Deze jeugdhulporganisaties zorgen op verschillende manieren voor begeleiding. De meest genoemde manieren zijn het leren van vaardigheden en het contact met soortgenoten, maar ook werken aan zelfvertrouwen en lesstof werden genoemd. Ook helpen de jeugdhulporganisaties de ouders met de opvoeding.

Rol van anderen

Ouders geven aan dat scholen op verschillende manieren zorgen voor begeleiding van hoogbegaafde kinderen. Scholen bieden vooral extra uitdaging in de klas of in een plusklas. De uitdaging is vaak nog niet voldoende en de plusklas sluit niet altijd aan bij wat de kinderen nodig hebben. Wanneer hoogbegaafdheid wel gezien wordt, duurt het lang voordat er door de school gehandeld wordt. Soms worden afspraken helemaal niet opgevolgd. Dit remt de ontwikkeling van het kind en het plezier in school wordt minder. Daarnaast geven ouders aan dat de aanpak van de docent erg bepalend is. De begeleiding is per leerkracht op school verschillend.

Het contact met school wordt door ouders verschillend ervaren. Sommige ouders hebben goed contact met school. Door korte lijntjes en signalen die over en weer worden doorgegeven. Ouders geven aan dat het wel een tijd duurde, voordat school iets deed met de signalen. Andere ouders vinden het contact met school moeizaam, doordat scholen geen begrip tonen en afspraken niet nakomen. Ouders zijn zich ervan bewust dat het moeilijk is om het schoolsysteem te veranderen en leren hun kinderen om zich aan te passen aan het systeem. Jeugdhulporganisaties zijn soms terughoudend om in gesprek te gaan met school, omdat ouders nog jaren naar de school moeten.

Wanneer kinderen van het basisonderwijs overgaan naar het middelbaar onderwijs, kijken ouders goed of de middelbare school passend is bij het kind. Bij de overdracht werd aangegeven dat het kind hoogbegaafd is. Ouders kijken hierbij goed of het kind nog extra hulp nodig heeft.

Samenwerking tussen jeugdhulp, onderwijs en gemeenten

Door een aantal ouders werd de samenwerking tussen jeugdhulp en onderwijs als goed beschreven. School gebruikt de adviezen van de jeugdhulporganisatie en benadert de jeugdhulporganisatie voor extra hulp wanneer eigen kennis tekortschiet. Andere ouders vinden de afstemming tussen jeugdhulp en onderwijs niet goed. Onderwijs staat niet open voor de adviezen van de jeugdhulporganisaties. Ze zien elkaar als concurrent en integreren niet. Scholen hebben geen kennis en durven die ook niet binnen te halen.

Ouders ervaren het contact met de gemeente als goed. Dit blijkt bijvoorbeeld uit: "De consulent/wijkcoach stelde goede vragen en luisterde goed." De gemeente komt pas laat in beeld en speelt een kleine rol, ouders komen hier terecht met een specifieke hulpvraag voor hoogbegaafdheid. De consulent/wijkcoach zorgt dat het kind de benodigde hulp krijgt, wanneer dit via een PGB verliep was dit voor ouders niet gebruiksvriendelijk. Sommige ouders vonden het lastig om contact op te nemen met de gemeente. Eén ouder was niet bekend met de mogelijkheid om bij de gemeente aan te kloppen voor extra hulp. Een andere ouder ervaart moeilijkheden omdat ze in Duitsland wonen, waardoor ze geen recht hebben op hulp uit Nederland. Het kind wordt hierdoor slachtoffer van het systeem.

Mogelijke manieren om de samenwerking te verbeteren zijn:

- Meer (praktische) kennis over hoogbegaafdheid, zowel bij de leerkracht, intern begeleider (IB) als bij het steunpunt. Wanneer leerkrachten en IB'ers meer kennis hebben, kunnen zij hoogbegaafdheid eerder signaleren en hier naar handelen.
- Scholen willen teveel zelf oplossen, waardoor de vraag niet terechtkomt bij de jeugdhulporganisatie of gemeente. Hierdoor duurt het te lang voordat de juiste hulp wordt ingeschakeld en er moet uiteindelijk meer hulp geboden worden. Door als leerkracht eerder externe hulp in te schakelen of te accepteren kan preventiever worden gehandeld en worden voorkomen dat er grotere problemen ontstaan.
- De hulpverleners moeten dicht bij de school staan. Dat kan door een flexibele schil met expertise te vormen, waardoor deze experts makkelijk in te schakelen zijn. De experts zijn voor school bekend en te vertrouwen waardoor ze deze met een gerust hart naar ouders kunnen sturen.
- Voor ouders is het onduidelijk en ingewikkeld dat de financieringsstromen gescheiden zijn. Zij willen het beste voor hun kind en hebben het idee dat de scheiding dat moeilijk maakt. Zij zouden het prettig vinden als degene die hun kind begeleid ook de leerkracht begeleid.
- School moet meer één lijn hanteren, omdat het nu (ondanks een HB-protocol) erg afhankelijk is van de leerkracht hoe de begeleiding wordt vormgegeven en of externe hulp geaccepteerd wordt.
- Ouders hebben behoefte aan een aanspreekpunt binnen de school. Voor sommige ouders is het onduidelijk waar ze terecht kunnen met hun hulpvraag, zowel binnen als buiten school.
- Hoogbegaafde kinderen hebben behoefte aan meer uitdaging. Het aanbod moet individueler en beter worden afgestemd op het kind. Belangrijk hierbij is dat ook deze kinderen behoefte hebben aan een instructie en nabespreking. Naast extra werk in de klas, is het ook fijn om een 'plusklas' te hebben. In de plusklas kan nog meer gekeken worden naar het kind, ook hier mag de invulling beter worden afgestemd. Verder is het belangrijk om vaardigheden te ontwikkelen in een veilige omgeving. Op de middelbare school is het erg afhankelijk van het kind, pubers zitten niet altijd te wachten op extra werk.
  - Ouders geven aan dat wanneer kinderen op school de juiste stof hadden gekregen, er veel problemen voorkomen hadden kunnen worden.
- Scholen moeten signalen van ouders en kinderen serieus nemen. Ouders hebben het gevoel dat zij en hun kinderen niet voldoende gehoord worden.

Bijlage 2: Samenvatting jeugdhulp

Eigen rol

Ouders en kinderen komen bij de jeugdhulporganisaties terecht op verschillende manieren. Veel genoemde manieren zijn mond-tot-mond reclame, huisartsen, gemeenten, scholen, collega's en ouders die zelf een zoektocht zijn gestart. Zij komen terecht bij deze jeugdhulporganisaties wanneer kinderen vastlopen op school of wanneer ouders opvoedproblemen ervaren. Soms is het dan al misgegaan en zijn het kinderen die (bijna) uitvallen in het onderwijs.

De hulpvraag is heel breed. Ze komen met zowel fysieke klachten als psychische klachten bij de jeugdhulporganisaties binnen. Kinderen hebben begeleiding nodig voor bijv. sociale angst, faalangst, frustratie en een laag welbevinden. Belangrijk hierbij is om in de begeleiding te werken vanuit de pedagogische driehoek. Ouders, kind en school kunnen niet los van elkaar worden gezien, daarom moet er een brug worden geslagen tussen school en thuis.

Jeugdhulporganisaties zijn verantwoordelijk voor het jeugdhulpdeel. Jeugdhulp heeft als taak om de hulpvraag van het kind te vertalen, te kijken wat het kind nodig heeft (welke behoeften) en te luisteren naar ouders. Mocht er onenigheid zijn tussen ouders en school, dan kan jeugdhulp onderzoeken wat hiervan de oorzaak is (genoemde oorzaken: onrealistische verwachtingen en miscommunicatie). Daarna is het de taak van jeugdhulp om ouders en school op één lijn te krijgen. De geïnterviewden beschreven deze rol als bemiddelaar/mediator. De overige taken die de geïnterviewden noemden verschilden. Zo werd bijvoorbeeld genoemd: "Het bieden van opvoedondersteuning aan ouders" en "Het coachen van school en ouders om te laten zien waar het stukje hoogbegaafdheid zichtbaar is".

Rol van anderen

Scholen zijn verantwoordelijk voor het didactische deel. Het is de taak van school om te zorgen voor passend onderwijs. Dit houdt in een passend lesaanbod en het leren van vaardigheden. Zoals één van de geïnterviewden aangaf: "Gelijkheid voor alle kinderen kan ongelijkheid in het onderwijs betekenen". Daarnaast is het de taak van scholen om hoogbegaafdheid te herkennen en erkennen. Verder moeten scholen met ouders afstemmen om op één lijn te komen en te bepalen wie wat doet. Tot slot is het de taak van school om adviezen van jeugdhulporganisaties zo goed mogelijk toe te passen in de klas.

De scheidslijn tussen onderwijs en jeugdhulp en de balans tussen de verantwoordelijkheden is een uitdaging. Sommige scholen pakken de adviezen van de jeugdhulporganisaties goed op, maar sommige scholen ook niet. Daarnaast moeten jeugdhulporganisaties, gemeenten en scholen goede afspraken maken over de aanpak, omdat sommige problemen van kinderen op te lossen zijn met schoolse taken.

Aan de deelnemers is gevraagd hoe scholen en jeugdhulp dichter bij elkaar kunnen komen. Scholen denken vaak klassikaal. Er kan meer gekeken worden naar het individu, waarbij scholen gedurfter en lossier zijn in de groepsindeling. Een andere manier om dit dichter bij elkaar te laten komen is om alle kinderen in de klas die uitdaging aankunnen aan elkaar te koppelen. Verder kunnen er klas overstijgende activiteiten (peer groepen) worden georganiseerd, zowel gericht op het schoolse als op het sociale.

Jeugdhulpaanbieders geven aan dat ze verschillende mogelijkheden zien waarop scholen verder kunnen verbeteren. Mogelijkheden die werden genoemd zijn:

- Meer theoretische en praktische kennis bij leerkrachten en intern begeleiders over hoogbegaafdheid (o.a. (vroeg)signalering, erkenning, onderpresteren, aanpassing, basisondersteuning en onderwijsaanbod).
- Meer naar het individuele kind kijken. Ook slimme kinderen hebben ondersteuning nodig.
- Een gezamenlijk gedragen visie op hoogbegaafdheid ontwikkelen.
- Scholen moeten ouders serieus nemen en ouders zien als een gelijkwaardige gesprekspartner van school.
- Eerder (preventief) externe expertise inroepen of, als er al expertise aanwezig is, de expertise gebruiken.
- Scholen moeten hoogbegaafdheid meer zien als een beperking.
- Meer gebruik maken van peergroepen en plusgroepen. Waarbij het belangrijk is om goede begeleiders bij deze groepen te zetten.

Ook gemeenten zouden nog kunnen verbeteren. Wijkcoaches hebben soms onvoldoende kennis over hoogbegaafdheid, waardoor gedrag niet als zodanig herkend wordt of er een breed onderzoek wordt gedaan met een misdiagnose als gevolg. Daarnaast hebben wijkcoaches geen overzicht waar ze de juiste ondersteuning vandaan kunnen halen. Ze hebben hier informatie van school bij nodig, maar op scholen wordt hoogbegaafdheid niet gezien. Tot slot wordt voor kinderen met achterstanden veel bekostigd, maar bij hoogbegaafdheid betalen ouders vaak zelf de hulp.

Samenwerking tussen jeugdhulp, onderwijs en gemeenten

De samenwerking met scholen wordt door jeugdhulpaanbieders als wisselend ervaren. Sommige scholen werken graag samen en staan open voor wat de jeugdhulpverlener te vertellen heeft. Bij sommige scholen is het contact moeizamer, omdat scholen bang zijn dat de adviezen niet haalbaar zijn. Er zijn ook scholen die blijven bij hun eigen visie en een test willen om te bewijzen dat een kind hoogbegaafd is.

De samenwerking met gemeenten werd eveneens wisselend beoordeeld. Een aantal jeugdhulpaanbieders vond de samenwerking goed, maar door anderen werd de samenwerking als wisselend ervaren. Wat positief werd gevonden is dat er casemanagers zijn in Twente, de regie ligt bij één persoon. Verbeterpunten die werden genoemd zijn de rol en functie in het overleg (soms zijn gemeenten alleen in beeld voor het geld), de beschikkingen zijn soms te laag voor de geboden jeugdhulp, de wijkcoaches willen inhoudelijke informatie waar ze geen recht op hebben en de scheiding tussen schoolse begeleiding en jeugdhulp wordt door wijkcoaches verschillend geïnterpreteerd. Sommige wijkcoaches zijn hierin flexibel, maar anderen zijn erg strikt. Soms helpen schoolse methodieken om problemen aan te pakken.

Er zijn verschillende manieren genoemd waarop de samenwerking tussen onderwijs, jeugdhulp en gemeenten kan verbeteren.

- De financiering heeft schotten. Vanuit het samenwerkingsverband kan alleen schoolse begeleiding worden geboden en vanuit de Jeugdwet kan alleen jeugdhulp voor thuis worden geboden. Bij een financiering zonder schotten (één gezamenlijke pot) kan de transfer tussen school en thuis beter gemaakt worden.
- In de samenwerking moet het belang van het kind voorop staan, daarom is het belangrijk om op één lijn te komen. Het meest wordt bereikt wanneer alle partijen informatie uitwisselen en de aanpak consistent is. Het gesprek is hierin belangrijk. Partijen moeten elkaar gaan begrijpen. De taken en rollen moeten duidelijk zijn, overtuigingen moeten worden losgelaten en iedereen luistert naar elkaar. Dit kan bereikt worden door regelmatig met elkaar om tafel te gaan.
- De lijntjes tussen de organisaties moeten kort zijn. Scholen moeten vaste (laagdrempelige) aanspreekpunten hebben met wie ze contact kunnen opnemen, ook om even te sparren.
  - Meer gebruik maken van elkaars kennis en expertise.
  - Doordat een SKJ verklaring niet mogelijk is, zijn jeugdhulporganisaties niet in beeld bij gemeenten.
  - Gemeenten komen te laat in beeld. Er moet sneller worden geconstateerd dat het misgaat.

- Meer preventief contact tussen onderwijs en jeugdhulp is mooi. Als er eerder onderling contact is, is er sneller zicht op dingen en is er minder miscommunicatie en meer begrip. Dat zou kunnen door via het samenwerkingsverband iemand in te zetten om het kind te begeleiden, in plaats van via de gemeente.
- De samenwerking is soms gestoeld op individuen, waardoor het bemoeilijkt wordt. Het samenwerkingsverband zou hier volgens de jeugdhulp een verbindende rol moeten spelen.
- Wanneer leerkrachten meer kennis hebben over hoogbegaafdheid, is er minder hulp nodig. Het kan een taak voor jeugdhulp zijn om leerkrachten hierin te ondersteunen.
- Er moet een plek komen waar kinderen tot rust kunnen komen. Hier schuiven verschillende professionals aan om het kind binnen drie maanden weer terug in het onderwijs te krijgen [10].

[10] In de gemeente Enschede lopen er ongeveer 2 kinderen per jaar vast door hoogbegaafdheid

Bijlage 3: Samenvatting onderwijs

Eigen rol

De samenwerkingsverbanden passend onderwijs en scholen zijn op verschillende manieren bezig met hoogbegaafdheid.

- PO & VO
  - Bezig met het vergroten van kennis bij leerkrachten en het verbeteren van de basisondersteuning en diepteondersteuning. Leerlingen moeten in een reguliere setting voldoende geboden krijgen.
  - Het creëren van een netwerk met jeugdhulpinstanties die kunnen meedenken in de hulpvraag. Wanneer een school handelingsverlegen is, kan het fijn zijn om adviezen van experts te krijgen.
  - Opzetten van consultatie binnen het samenwerkingsverband [11].
  - Afstemming tussen PO-VO verbeteren. Bij sommige scholen is er nu al een warme overdracht, maar soms is er geen contact tussen het basisonderwijs en middelbaar onderwijs waardoor er geen warme overdracht is.
- In het PO wordt er gewerkt aan compacten, verrijken en differentiëren voor hoogbegaafde leerlingen. Daarnaast zijn er plusklassen/pluspunten waarin kinderen werken aan bewustwording, vaardigheden en gelijkgestemden ontmoeten.
- In het VO worden er individuele trajecten voor leerlingen bij bijv. universiteiten/ziekenhuizen en theaters vormgeven. Er wordt nu per leerling maatwerk geboden, maar dat moet meer worden vormgegeven zodat het beleid wordt. Daarnaast zijn er hoogbegaafdheidsprofiel scholen die zich kenmerken door kwalitatief hoogwaardig onderwijs voor hoogbegaafden.

Wat opvalt is dat er tussen scholen grote verschillen zijn, maar ook binnen scholen zijn er verschillen. Een aantal docenten is trekker op het onderwerp, terwijl andere docenten helemaal niet betrokken zijn.

Het onderwijs wil (en is bezig om) op verschillende vlakken (te) verbeteren.

- Op schoolniveau zelf verbeteren door kennisontwikkeling en gebruik van evidence based methoden. Hierdoor wordt de kwaliteit van onderwijs aan hoogbegaafden verbeterd. Scholen gaan meer preventief werken door onderwijsaanpassingen en begeleiding. Het kost tijd om dit te organiseren.
- De samenwerking met ouders verstevigen. Ouders zijn partners van de school.
- Het duurt soms te lang voordat scholen overgaan van de basisondersteuning naar meer maatwerk. School kan al veel bieden, maar dat is niet altijd voldoende. Scholen moeten transparant zijn in wat ze kunnen bieden. Wanneer ze het niet meer kunnen bieden is er een samenwerking met gemeenten en jeugdhulp nodig.
- Meer maatwerk in onderwijs door aangepaste lesstof en programma's. Kinderen moeten in het systeem passen waar scholen op afgerekend worden, maar kinderen zouden zich moeten ontwikkelen volgens een eigen ontwikkelrichting.
- Vanuit het samenwerkingsverband moet er een gedeelde visie op hoogbegaafdheid zijn. Soms zijn er nog grenzen tussen de samenwerkingsverbanden, daar liggen nog kansen om samen te werken tussen de verschillende samenwerkingsverbanden.

[11] De samenwerkingsverbanden hanteren verschillende werkwijzen. Bij de samenwerkingsverbanden die een schoolmodel hanteren, moeten de scholen zelf ondersteuning organiseren en afstemmen. In tegenstelling tot samenwerkingsverbanden met een expertisemodel, waarbij het samenwerkingsverband een eigen netwerk van voorzieningen inricht en die ter beschikking stelt van de aangesloten schoolbesturen.

Rol van anderen

Aan de geïnterviewden vanuit het onderwijs is gevraagd waar jeugdhulp en gemeenten nog kunnen verbeteren. Voor jeugdhulp worden de volgende suggesties gegeven:

- Hulpverlener en onderwijs moeten in samenwerking komen tot een advies, waarbij de grenzen van het schoolsysteem gerespecteerd moeten worden. Elke leerkracht kijkt vanuit zijn eigen bril, IB'ers zorgen voor een doorgaande lijn in de begeleiding.
- Aan het begin van het jeugdhulptraject is het belangrijk om verwachtingen af te stemmen.
- Er is vaak geen driehoek met de jeugdhulp. Er is een groot aantal hulpverlenende instanties, daarnaast zijn er veel wisselingen van hulpverleners. Waardoor het lastig is om een relatie met elkaar op te bouwen. Een vast contactpersoon die vertrouwd wordt, zou ondersteunend zijn. Deze contactpersoon zou eerder de school moeten betrekken en vaker tussentijds contact kunnen opnemen om te schakelen.
- Trajecten kunnen korter en de kwaliteit kan beter. De interventies zijn kortdurend en er kan niet gekeken worden hoe het verder ontwikkelt.
- De wachttijden in de jeugdhulp zijn soms lang, waardoor het proces op school stagneert.

Voor het onderwijs worden de volgende verbeteringsuggesties voor de gemeenten gegeven:

- Voor het onderwijs is het onduidelijk welke (gezamenlijke) visie gemeenten hebben. Welke voorwaarden worden door gemeenten gesteld aan de jeugdhulpverleners?
- Gemeenten moeten meer kennis over hoogbegaafdheid ontwikkelen.
- Gemeenten komen pas in beeld wanneer er hulp nodig is. Gemeenten zouden meer kunnen kijken naar wat de school zou kunnen oplossen met een bepaald budget. Er wordt nu altijd externe hulp ingeschakeld en niet teruggekeken naar de school.
- Gemeenten hebben niet altijd in beeld wat er binnen een school gedaan wordt.

Samenwerking tussen jeugdhulp, onderwijs en gemeenten

Om echt dingen te bereiken, moet het systeem worden aangepast. De hoofdtaak van de school ligt niet bij het ondersteunen van ouders, daarom moeten partijen goed met elkaar samenwerken om op het systeemniveau te handelen.

De samenwerking tussen onderwijs en jeugdhulp kent strubbelingen. Op school wordt al veel preventief hulp geboden (hierin zijn wel verschillen tussen scholen). Wanneer het thuisstelsel erbij komt, lukt het scholen niet meer om het zelf op te lossen. Op school worden leerlingen besproken in een schoolondersteuningsteam (soms met wijkconsulent erbij). Het advies van deze schoolondersteuningsteams kan zijn om extra hulp buiten school te zoeken, maar er zijn ook ouders die zelf op zoek gaan naar hulp.

Wanneer ouders zelf op zoek gaan naar hulp, dan moeten ouders het contact tussen school en de externe partij initiëren. Dan is er bij scholen soms minder draagvlak voor de adviezen van de hulpverlening.

De samenwerking met de jeugdhulp is nog niet standaard. Pas als er iets aan de hand is, worden er hulpverleners betrokken. Hierdoor wordt er nog niet preventief met een multidisciplinair team gewerkt. De korte lijnen met jeugdhulp ontbreken, waardoor partijen elkaar niet altijd vinden. Jeugdhulp en onderwijs moeten meer hand-in-hand gaan. Onderwijs en jeugdhulp kijken met een andere blik, waardoor het ook goed kan zijn dat de werelden gescheiden zijn.

Er is sprake van samenwerking wanneer partijen samen optrekken, afstemmen en de expertise van alle partijen wordt meegenomen. Belangrijk hierbij is dat partijen niet op elkaars stoel gaan zitten.

De samenwerking tussen jeugdhulp, onderwijs en gemeenten zou kunnen verbeteren door:

- Werk vanuit het kind.
  - De basis is de samenwerking tussen ouders en school. Wanneer ouders kwetsbaar mogen zijn, is het mogelijk om preventiever te handelen.
  - Er is een objectieve procesbegeleider nodig; met kennis van zowel school als jeugdhulp en erkenning voor de ouders. De driehoek hiertussen is belangrijk. Iedereen is bezig met dezelfde hulpvraag en heeft hetzelfde doel.
  - Heb regelmatig contact
  - Vertrouw elkaar en op elkaars expertise en sta open voor hulp van buitenaf. Ga hierbij niet op elkaars stoel zitten.
  - Communiceer en manage verwachtingen.
- Kortere lijnen door:
  - Scholen willen inzicht in welke organisatie welke hulp biedt. Op basis hiervan kan er een netwerk op school-, bestuurs-, of samenwerkingsverband niveau worden gebouwd.
  - Elkaar ontmoeten: bijv. door één keer in de zoveel tijd met alle partijen aan tafel of het organiseren van een conferentie. Hierdoor kunnen partijen uitwisselen en meer begrip voor elkaar krijgen.
  - Hulpverlening in school, gekoppeld aan school of onderdeel maken van het team. Onderwijs en jeugdhulp ontmoeten elkaar. Docenten hebben de mogelijkheid om te sparren. Het zorgt voor preventiever handelen en ook slaat het bruggen als er daarnaast nog extra ondersteuning nodig is. Nadeel hiervan is dat er maar één partner is.
- Good practices delen en leren van goede voorbeelden. Een voorbeeld is een peergroep voor ouders die door alle partijen gezamenlijk wordt opgezet.
- Wat als reguliere scholen aan de grens zitten van wat ze kunnen doen? Hoe kan er regionaal worden samengewerkt met samenwerkingsverbanden, gemeenten en jeugdhulp om een traject vorm te geven met de juiste ondersteuning, onderwijs en socialisatie?
- Een visie op inclusie vormen. Leerlingen moeten in het schoolsysteem passen, maar het schoolsysteem zou juist aangepast moeten worden op de leerlingen. Dit is een taak voor het ministerie.

Bijlage 4: Samenvatting gemeenten

Eigen rol

Er wordt extra hulp gezocht als het op school en/of thuis niet goed gaat met een kind. Ouders en kinderen komen terecht bij een consulent als ze al eerdere ervaringen hebben, via school, via de huisarts, maar ook via hoogbegaafdheidsbureaus om een beschikking op te halen. Consulenten worden vaak pas betrokken als het geëscaleerd is tussen ouders en school. Ze moeten dan eerst de-escaleren en het is soms te laat om relaties te herstellen.

Ouders gaan ook zelf op zoek naar hulp, waardoor ze sneller gaan dan gemeenten en gemeenten buitenspel worden gezet. Ouders komen soms bij de gemeente met de vraag om geld voor hulp die niet geïndiceerd is door de gemeente. In de ideale situatie zouden ouders bij gemeenten aankloppen met een hulpvraag. Gemeenten kunnen ouders dan doorverwijzen naar een geschikte hulpverlening. Gemeente en ouders zouden hier samen over na moeten denken. Doordat ouders zelf hulp zoeken, gaan ze ook veel sneller dan de scholen waardoor de school nog niet heeft kunnen zorgen voor passende begeleiding.

Rol van anderen

Scholen zien hoogbegaafdheid vaak niet, omdat ze onvoldoende kennis hebben en het ingewikkeld is om te herkennen en erkennen. Het is belangrijk om snel te herkennen, want kinderen passen zich aan in de klas. Als kinderen niet herkend worden, dan komt het voor dat kinderen met zichzelf in de knoop zitten.

Ook voorschols liggen er kansen met betrekking tot de vroegsignalering. We zijn geneigd pas te handelen als het misgaat, maar dan zijn er zwaardere maatregelen nodig. Pedagogisch medewerkers moeten worden ondersteund bij de herkenning van hoogbegaafdheid.

Ouders en school komen in een vreemde dynamiek. Ouders zien dat het kind meer kan, maar scholen zien dat niet. Scholen zouden verder moeten kijken dat het onderwijs en ouders meer betrekken en serieus nemen in hun vragen. Scholen zien hoogbegaafdheid niet terug in de cijfers, waardoor ze soms niet instemmen met een intelligentietest.

Scholen zijn bezig om kennis te vergroten. Steeds vaker hebben ze een hoogbegaafdheidsspecialist of weten ze hoe ze een specialist moeten betrekken. Scholen signaleren al steeds jonger dat het gaat om intelligentie. Het is belangrijk om deze kennis te blijven ontwikkelen, zodat scholen preventiever kunnen handelen bij hoogbegaafdheid. Scholen moeten kinderen vaardigheden bijbrengen en een strategie hebben hoe ze kinderen gaan begeleiden. Kennis moet binnen de school gedeeld worden.

Als de dynamiek tussen school en ouders is verstoord dan kunnen jeugdhulporganisaties wat betekenen in het herstellen van deze dynamiek. Jeugdhulporganisaties kijken met hun eigen bril, waardoor ze minder kennis hebben over het onderwijs en waardoor er soms onjuiste diagnoses worden gesteld. De JeugdGGZ is gericht op de GGZ en hoogbegaafdheidsbureaus zien dat iedereen hoogbegaafd is. De hoogbegaafdheidsbureaus bieden vaak naschoolse begeleiding aan, maar de behandeling is maar van korte duur. Het langdurige effectieve karakter van de interventie mist hierdoor.

Samenwerking tussen jeugdhulp onderwijs en gemeenten

Om de samenwerking tussen gemeenten, onderwijs en jeugdhulp te verbeteren worden een aantal suggesties gedaan:

- Scholen moeten investeren in de band met ouders. Als leerkrachten de vertrouwenspersoon van ouders zijn, kunnen ouders aangeven waar ze tegen aanlopen. Hierdoor kunnen leerkrachten preventiever werken. Als dat niet voldoende is of het is geëscaleerd, kan er een hoogbegaafdheidsspecialist worden ingeschakeld.

- Het is een grijs gebied wanneer het jeugdhulp is en wanneer de Wet op passend onderwijs. Hierdoor ontstaat er een strijd over wie wat moet doen, waarbij geld een rol gaat spelen. Door betere samenwerking zou dat voorkomen kunnen worden. Door:
  - Hoogbegaafde kinderen bespreken in zorgoverleggen op scholen waarin ook hoogbegaafdheidsspecialisten aanwezig zijn. Kennisdeling zorgt voor preventiever werken.
  - Scholen kunnen expertise inhuren op het gebied van hoogbegaafdheid. De expert kan kennis meenemen en docenten bijscholen. Het is hierdoor voor leerkrachten laagdrempeliger om om hulp te vragen.
  - Erkennen dat er expertise mist en expertise van een ander accepteren.
  - Korte lijnen tussen onderwijs, gemeente en jeugdhulp. Vaste, laagdrempelige aanspreekpunten bij scholen, gemeenten en jeugdhulporganisaties. Eerder betrekken van consultants en hoogbegaafdheidsexperts. Partijen moeten elkaar kennen om elkaar te vinden. Een voorbeeld om lijnen te verkleinen is een schoolzorgondersteuner.
  - Partijen moeten van elkaar weten wat ze kunnen bieden.
  - Wanneer er samenwerking is in een casus, moeten iedereen dezelfde benadering hanteren en in hetzelfde tempo gaan. Communicatie is hierin belangrijk. Ook bepalen wat de verwachtingen zijn, wie verantwoordelijk is en wie de regie voert.